

СПІВПРАЦЯ ОСВІТНИХ УСТАНОВ З МЕДІА ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Марина Каранда,

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна

Олег Шеремет,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права, філософії та політології, ректор,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна

СПІВПРАЦЯ ОСВІТНИХ УСТАНОВ З МЕДІА ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: ЕТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ (на прикладі діяльності Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка)

Актуальність дослідження співпраці освітніх установ з медіа та громадськими організаціями (далі – ГО) в етико-правовому полі є надзвичайно високою, оскільки ця взаємодія знаходиться на перетині суспільного запиту на прозорість і необхідність захисту академічної доброчесності закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Сучасні українські реалії, особливо в умовах воєнних та повоєнних трансформацій, вимагають чіткого правового регулювання та високих етичних стандартів для запобігання конфлікту інтересів та прихованого лобіювання, зокрема у сфері фінансування спільних проєктів із ГО. Водночас активна комунікація ЗВО через медіа та соціальні мережі, критична для формування їхньої публічної репутації та надання достовірної інформації, актуалізує проблему суворого дотримання як нормативно-правових актів, так і професійних журналістських стандартів. Відтак дослідження є життєво необхідним для формування прозорих, законних та доброчесних механізмів партнерства, які зміцнюють довіру суспільства до системи освіти.

Етико-правовий аспект співпраці освітніх установ з медіа та громадськими організаціями ґрунтується на базових положеннях, які містяться в Етичному кодексі українського журналіста 2013 року [9] та низці чинних законів України, що стосу-

ються освіти, культури, медіа та інформації: «Про освіту» [7], «Про вищу освіту» [1], «Про доступ до публічної інформації» [2], «Про запобігання корупції» [3], «Про захист персональних даних» [4], «Про інформацію» [5], «Про медіа» [6], а також Цивільному кодексі України [8].

Зокрема, Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту» визначають автономію ЗВО, принципи прозорості та відкритості, право освітніх закладів на міжнародну й вітчизняну співпрацю. Закони України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації» зобов'язують ЗВО оприлюднювати значну частину інформації про свою діяльність, що є основою для співпраці з медіа, а також визначають порядок надання інформації на запити. Закон України «Про захист персональних даних» регулює збір, зберігання та поширення будь-якої інформації, що стосується ідентифікованої або яку можна ідентифікувати особи (студентів, викладачів, працівників), що є критично важливим при публікації новин, фото- та відеоматеріалів. Цивільний кодекс України, у свою чергу, регулює питання інтелектуальної власності (авторські права на наукові статті, навчальні матеріали, логотипи), що має значення при спільних проєктах, публікаціях чи використанні контенту. Закон України «Про запобігання корупції» встановлює обмеження щодо подарунків, конфлікту інтересів та прозорості фінансування спільних проєктів, особливо з громадськими організаціями.

Натомість етичні принципи співпраці ЗВО з медіа та громадськими організаціями часто виходять за рамки закону і стосуються репутації, довіри та місії освітньої установи як публічної інституції. Співпраця ЗВО з медіа, ґрунтуючись на об'єктивності, достовірності та повазі до професійних стандартів (згідно з Етичним кодексом українського журналіста), безпосередньо визначає рівень їхньої публічності та правдивості перед суспільством. Етичне ж партнерство ЗВО з громадськими організаціями вимагає цілісності місії освітньої установи, яка гарантує академічну доброчесність та політичну нейтральність, а також забезпечує прозорість фінансування і недопущення конфлікту інтересів, що є основою для їхньої некомерційної та суспільно орієнтованої взаємодії.

Виходячи із загальнотеоретичного та нормативно-правового аналізу, особливої значущості набуває вивчення конкретного практичного досвіду, зокрема, Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (далі – НУЧК), що дозволить не лише проілюструвати застосування вищезазначених етичних та правових норм, а й виявити специфічні виклики та успішні моделі співпраці ЗВО з медіа та громадським сектором у регіональному контексті.

Так, наприклад, висвітлення локальних та міжнародних проєктів НУЧК, реалізованих у партнерстві з ГО «Голос батьків», міським молодіжним центром «Жменя» або навчально-реабілітаційними центрами № 1 і № 2, часто стикається з проблемою професійної етики журналіста. Оскільки через відсутність бюджету на PR-супровід команди залучають до створення й поширення контенту на волонтерських засадах аматорів серед виконавців замість професійних медіа-фахівців, це створює ризики для якості та достовірності публічних звітів про проєктну діяльність, залишаючи системний брендинг університету поза межами цього процесу.

Також, хоча фото- та відеосупровід є невід'ємною частиною звітів про виконання соціокультурних та освітніх проєктів НУЧК, він актуалізує значні етико-правові перестороги щодо учасників – зокрема, дітей з особливими потребами та неповнолітніх студентів-волонтерів. Це вимагає від виконавців (як-от у Міжнародному проєкті «Соціальний театр – мода на добре мистецтво», зреалізованому викладачами кафедри філософії та культурології НУЧК у 2017-2018 рр. спільно з ГО «Жменя» або бюджеті участі 2019 р.) обов'язкового отримання пись-

мових дозволів від батьків та опікунів на використання їхніх зображень, що підкреслило необхідність суворого дотримання законодавства про захист персональних даних.

Натомість проблеми з боку медіа при висвітленні спільних проєктів НУЧК часто виявляються в оприлюдненні неповної інформації та порушенні правил Етичного кодексу журналіста (зокрема, правил 2 та 6 [9]). Це, як правило, призводить до переакцентування змісту, коли управлінські інтереси ставляться вище за волонтерську складову, і, як наслідок, не вказуються усі автори культурного продукту або ігноруються партнери, які надали локацію (наприклад, бібліотеки чи музеї).

Разом з тим, за 25 років проєктної співпраці із професійними журналістами був зафіксований лише поодинокий випадок порушення правила 3 Етичного кодексу, коли журналістка заангажувала дві години приватного часу автора проєкту для інтерв'ю, але так і не опублікувала підготовлений матеріал.

Попри все, професорсько-викладацький склад НУЧК активно підтримує позитивні тенденції у співпраці, неухильно дотримуючись етичних норм: зокрема, інформація про результати партнерства з ГО та іншими освітніми закладами подається як інформування, а не реклама (п. 7 Етичного кодексу). Ці внутрішні етичні установки додатково закріплені правовим механізмом – Положенням про інформаційний супровід офіційного веб-сайту НУЧК [10], яке регулює його самопрезентаційну діяльність. Крім того, наголошується на посиленій увазі до боротьби з плагіатом (п. 14) та академічній доброчесності, що відображається у вимозі авторських підписів під новинами на факультетських сайтах для підвищення відповідальності.

Ключовими емпіричними джерелами для дослідження є постійно оновлювані договори про співпрацю НУЧК з медіа та ГО, які слугують базами для практики здобувачів освітніх програм «Журналістика» та «Менеджмент соціокультурної діяльності». Відтак, на основі аналізу цих документів автори планують змоделювати стратегію ефективної інформаційної співпраці між університетом, місцевими ЗМІ, ГО та стейкхолдерами.

Грунтуючись на аналізі етичних та правових аспектів, зокрема, на прикладі діяльності НУЧК, можна дійти висновку, що співпраця освітніх установ з медіа та ГО є критично важливою, але вимагає чіткої регламентації. З одного боку, університет демонструє позитивні тенденції, закріплені внутрішнім Положенням про інформаційний супровід, неухильно дотримуючись етики інформування та принципів академічної доброчесності. З іншого боку, аналіз емпіричного матеріалу виявив системні проблеми у сфері проєктної діяльності: від недостатності бюджету на PR та етико-правових пересторог щодо захисту персональних даних учасників до порушень журналістської етики з боку медіа. Таким чином, подальше дослідження, використовуючи договори про співпрацю як ключове джерело, має бути спрямоване на моделювання стратегії ефективної інформаційної співпраці, яка забезпечить прозорість, законність та взаємну доброчесність усіх сторін.

Література

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII : станом на 22.09.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 23.09.2025).
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI: станом на 08.08.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2939-17#Text> (дата звернення: 20.09.2025)

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII: станом на 12.09.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1700-18#Text> (дата звернення: 19.09.2025)
4. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI: станом на 14.06.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2297-17#Text> (дата звернення: 06.09.2025)
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1922 р. № 2657-XII : станом на 14.06.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12#Text> (дата звернення: 27.09.2025)
6. Про медіа: Закон України від 29.12.2022 № 2849-IX: станом на 01.01.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 47-50. Ст. 120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2849-20#Text> (дата звернення: 12.09.2025)
7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VII: станом на 22.09.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 23.09.2025)
8. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV: станом на 28.09.2025 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 28.09.2025)
9. Етичний кодекс українського журналіста. URL: <https://nsju.org/spilka/dokumenty/#1718615643243-a8884595-9382> (дата звернення: 17.09.2025)
10. Положення про інформаційний супровід офіційного веб-сайту Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка: наказ від 27.12.2024 р. № 111. URL: https://drive.google.com/file/d/1JytCNB0l7bxn9H88unse0gb9x5z_BSIC/view (дата звернення 15.09.2025)